

TOIMEENTULOTUEN HAKEMINEN JA SEN MYÖNTÄMINEN

Toimeentulotuki turvaa perustoimeentulon silloin, kun henkilö tai perhe ei tule toimeen ansiollaan työstä tai yrittäjätoiminnasta, ensisijaisilla etuuksilla tai muilla tuloillaan ja varoillaan. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus. Ennen toimeentulotuen myöntämistä selvitetään asiakkaan edellytykset saada muita tuloja, sillä jokaisella on velvollisuus huolehtia elatuksestaan itse kykyjensä mukaan.

Toimeentulotuen määrä

Toimeentulotukipäätös perustuu aina tulo- ja menolaskelmaan. Ensin lasketaan yhteen kaikki hakijan/perheen käytettävissä olevat tulot ja varat. Näistä tuloista vähennetään hakijan/perheen ruokaan ja muihin perusmenoihin varattu summa (perusosa) ja muut tukeen oikeuttavat menot. Jos tulot ovat pienemmät kuin hyväksyttävät menot, on henkilöllä oikeus saada toimeentulotukea.

Perusosa

Perusosan suuruus vaihtelee perheen koon ja huollettavien lasten määrän mukaan seuraavasti

Perusosan suuruus **1.1.2012 alkaen** on seuraava:

	euroa/kk
Yksin asuva henkilö	461,05 €
Yksinhuoltaja	507,16 €
Ei-yksin asuva täysi-ikäinen henkilö	391,89 €
Puolisot yhteensä	783,78 €
Vanhempansa luona asuva 18 vuotta täyttänyt	336,57 €
Ensimmäinen lapsi 10 - 17 vuotta	322,74 €
Toinen lapsi 10 - 17 vuotta	299,68 €
Kolmas ja sitä seuraavat lapset 10 - 17 vuotta	276,63 €
Ensimmäinen lapsi alle 10 vuotta	290,46 €
Toinen lapsi alle 10 vuotta	267,41 €
Kolmas ja sitä seuraavat lapset alle 10 vuotta	244,36 €

Esim. 4-henkisessä perheessä, jossa on kaksi aikuista sekä 14- ja 8-vuotiaat lapset, perusosan suuruus on yht. 1.373,93 €/kk.

Perusosaa voidaan alentaa kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan 20 %:lla, jos henkilö ei ole ilmoittautunut työnhakijaksi, on kieltäytynyt työstä tai työvoimapolitiisesta toimenpiteestä tai kuntouttavasta työtoiminnasta tai laiminlyönnillään aiheuttanut sen, että työtä tai toimenpiteitä ei ole voitu tarjota hänelle. Jos kieltäytyminen on toistuvaa, perusosaa voidaan alentaa 40 %:lla. Perusosan alentamisesta päätetään enintään kahden kuukauden ajaksi kerrallaan. Alennetut perusosat ovat seuraavat:

	- 20 % euroa/kk	- 40 % euroa/kk
Yksin asuva	368,84 €	276,63 €
Yksinhuoltaja	405,73 €	304,30 €
Ei-yksin asuva täysi-ikäinen	313,51 €	235,13 €
Vanhempansa luona asuva täysi-ikäinen	269,26 €	201,94 €

Perusosalla katetaan seuraavat menot:

- ruoka
- vaate- ja jalkineiden menot
- henkilökohtaiseen ja kodin puhtauteen liittyvät menot
- paikallisliikennemaksut
- harrastus- ja virkistysmenot
- ilman lääkärin määräystä hankitut lääkkeet, hoitotarvikemenot sekä muut kuin sairauden hoitoon määrättyt lääkkeet
- puhelimen käyttömenot, TV-lupa, lehtikulut, internetin käyttökulut ym. informaatiomenot
- muut jokapäiväiset arkielämän menot.

Muut perusmenot

Perusosan lisäksi voidaan toimeentulotukea myöntää seuraaviin perusmenoihin:

- kohtuulliset asumismenot
- kohtuulliset sähkö- ja kotivakuutuslaskut
- julkisen terveydenhuollon poliklinikka-, terveyskeskus- ja sairaalamaksut
- lääkärin sairauden hoitoon määräämät lääkkeet
- julkisen hammashuollon maksut
- työmatkakulut halvimman matkustustavan mukaan.

Toimeentulotuen hakijan erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuva toimeentulotuki ja ehkäisevä toimeentulotuki

Toimeentulotukea voidaan myöntää myös henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuviin menoihin tai menoihin, joiden harkitaan edistävän henkilön itsenäistä suoriutumista. Menoja voivat olla esimerkiksi lasten päivähoitomenot muuttokulut, vuokravakuudet, lapsen syntymästä aiheutuvat hankinnat, pitkäaikaisesta sairaudesta aiheutuvat kulut ja lasten harrastustarpeisiin liittyvät menot. **Lisäksi sosiaalityöntekijä voi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea sosiaali- ja terveyslautakunnan päättämien perusteiden mukaisesti.**

Tulojen ja omaisuuden vaikutus toimeentulotukeen

Tuloina otetaan huomioon kaikki henkilön ja hänen perheenjäsentensä käytettävissä olevat nettotulot (kuten ansio- ja yrittäjätulot, eläke, sairausvakuutus- ja kuntoutusraha, äitiys- ja vanhempainraha, työttömyyspäiväraha, työmarkkinatuki, asumistuki, kotihoidon tuki, lapsilisä, elatusapu ja elätustuki, opintotuki ja -laina, erilaiset koulutusrahat, omaisuuden tuotto ja veronpalautus). Myös yksityiset tilillepanot ja lainaksi otetut elantoon käytettävissä olevat tulot voidaan ottaa huomioon.

Tuloina voidaan ottaa huomioon myös sellainen varallisuus, joka ei ole välttämätöntä elannon turvaamiseen, Esimerkiksi säästöt, osakkeet, sijoitusrahasto-osuudet ym. arvopaperit otetaan huomioon varoina, joilla voidaan rahoittaa elämistä. Työnteon kannustamiseksi perheen *ansiotuloista* ei oteta huomioon vähintään 20 %:a ja enintään 150 euroa kuukaudessa.

Toimeentulotukea ei pääsääntöisesti myönnetä takautuvasti

Toimeentulotuen tarkoitus on turvata henkilön tai perheen vastainen toimeentulo. Näin ollen sitä ei pääsääntöisesti myönnetä takautuvasti, vaan takautuvan tuen myöntäminen edellyttää erityisiä syitä. Tällöin kyse on yleensä rästiintyneistä vuokrista tai muista maksuista, joihin hakijalla olisi ollut toimeentulotukioikeus kulujen syntyessä. Jos toimeentulotukea haetaan takautuvasti, on se merkittävä selvästi hakemukseen.

Tuen takaisin periminen

Toimeentulotuki on aina viimesijainen toimeentulon lähde. Jos tuensaajalla on oikeus samalta ajalta saada jotain muuta etuutta, joka ei kuitenkaan ole vielä hänen käytettävissään, tehdään tukea myönnettäessä yleensä myös päätös tuen takaisinperinnästä. Esimerkiksi, kun henkilöllä on työttömyyspäiväraha vireillä, mutta sen käsittely viipyy, velotetaan takautuva työttömyysturva myönnetyn toimeentulotuen korvaukseksi. Perintä voidaan suorittaa vain sen suuruisena ja niiltä kuukausilta kuin tukea on myönnetty ja takautuvaa etuutta maksettu. Muun sosiaaliturvaetuuden myöntäjällä

on velvollisuus maksaa takautuva etuus suoraan sosiaali- ja terveystoimialalle, kun maksajalle on mennyt ilmoitus myönnetystä toimeentulotuesta. Jos takautuva etuus on suurempi kuin siltä ajalta maksettu toimeentulotuki, sosiaali- ja terveystoimiala palauttaa ylittävän määrän etuuden saajalle.

Toimeentulotuki voidaan periä takaisin myös silloin, kun tuen myöntäminen on perustunut tuensaajan antamiin erehdyttäviin tietoihin tai tuensaajalla on tuloja tai varallisuutta, jotka eivät tukea myönnettäessä ole hänen käytettävissään. Toimeentulotuki voidaan periä takaisin myös tuensaajan elatusvelvolliselta (alaikäisen vanhempi, aviopuoliso), joka on laiminlyönyt elatusvelvollisuutensa. Näissä tilanteissa lopullisen päätöksen tuen takaisinperintäoikeudesta tekee sosiaali- ja terveystoimialan hakemuksesta hallinto-oikeus. Hallinto-oikeus kuulee tuensaajaa ennen ratkaisun tekemistä.

Toimeentulotuen hakeminen käsittely ja maksaminen

Toimeentulotukea haetaan kirjallisella hakulomakkeella Hakemuksia saa neuvonta- ja asiakaspalvelupisteistä, joiden yhteystiedot ovat viimeisellä sivulla. Hakemuksen voi tulostaa myös kaupungin verkkosivuilta. Hakemus on täytettävä huolellisesti ja mukaan on liitettävä kaikki tarvittavat liitteet. Alkuperäiset liitteet palautetaan päätöksen yhteydessä.

Tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä joko kirjallisesti tai suullisesti. Käsittelijällä on oikeus vaatia riittävät selvitykset. Lisäselvityspyynnössä on määräaika. Jos lisäselvityksiä ei toimiteta määräaikaan, hakemus hylätään. Sosiaaliviranomaisilla on oikeus tarkistaa salassa pidettäviä tietoja myös omatoimisesti ja oikeus saada veroviranomaisilta ja Kelalta teknisen käyttöyhteyden avulla näiden henkilörekistereissä olevia, salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostuksesta riippumatta (*Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812 / 22.9.2000, 21 §*).

Kirjallisen hakemuksen käsittely kestää yleensä viikosta kahteen viikkoon (seitsemän arkipäivää). Käsittely hidastuu, jos kaikki tarvittavat liitteet eivät ole mukana ja joudutaan pyytämään lisäselvityksiä. Toimeentulotukipäätös ja hakemuksen liitteet lähetetään asiakkaalle postitse. Myönnetty toimeentulotuki maksetaan asiakkaan pankkitilille. Poikkeuksellisesti toimeentulotuki voidaan maksaa tuensaajan menojen kattamiseksi suoraan esim. vuokranantajalle tai maksamalla toimeentulotukeen oikeuttavia laskuja.

Tuensaajan on käytettävä saamansa tuki tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Toimeentulotukeen oikeuttavat vaihtelevat kustannukset (esim. terveydenhuoltokulut, sähkö) korvataan maksettujen kuittien mukaan seuraavan jatkohakemuksen käsittelyn yhteydessä tai otetaan menona huomioon laskelmassa laskun mukaan. Tällöin hakija maksaa laskut itse toimeentulotuen myöntämisen jälkeen. Merkittäviin erityismenoihin on syytä hakea toimeentulotukea etukäteen jatkohakemuksen yhteydessä, jolloin niitä varten voidaan antaa maksusitoumus tavaran tai palvelun toimittajalle.

Jos tuen tarve jatkuu, lähetetään päätöksen mukana toimeentulotuen jatkohakemuslomake seuraavan kuukauden toimeentulotuen käsittelyä varten. Jatkohakemukseen on liitettävä kuukauden ajalta vastaavista asioista tulo- ja menotositteet kuin ensimmäiseen hakemukseen. Jatkokäsittely voidaan tehdä myös useammalle kuin yhdelle kuukaudelle. Käsittelyjakso ja palautuskuukausi on merkitty jatkohakemukseen.

Hakemuslomake on täytettävä kokonaisuudessaan uudelleen, jos olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia kuten muutokset perheen koossa tai perherakenteessa. Varsinainen hakemus uusitaan vähintään kerran vuodessa.

Tuensaaja on itse velvollinen ilmoittamaan välittömästi sellaisista muutoksista omissa tai perheenjäsenten olosuhteissa, jotka voivat vaikuttaa toimeentulotukeen. Hakijan ja puolison olosuhteissa tapahtuneiden muutosten lisäksi on ilmoitettava lasten olosuhteissa tapahtuvista muutoksista kuten työhön meno, asevelvollisuus, opiskelu tai muutto pois kotoa.

Väärien tietojen antaminen viranomaiselle on rangaistava teko. Virheellisten tietojen antaminen tai ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti aiheuttaa tuen takaisin perimisen tai voi johtaa syytteen nostamiseen. Ilmoitus muutoksista tehdään puhelimitse tai kirjallisesti käsittelytiimille, jonka yhteystiedot on merkitty päätökseen.

Ohjeita hakemukseen tarvittavista liitteistä, hakemuksen täyttämisestä ja erityistilanteista

Perhe

Toimeentulotuki myönnetään perheelle. Toimeentulotuessa perheen muodostavat aviopuolisot, avopuolisot, rekisteröidyssä parisuhteessa elävät ja samassa taloudessa asuvat alaikäiset lapset. Alle 18-vuotiaan hakiessa toimeentulotukea selvitetään huoltajien elatusmahdollisuudet, koska huoltajat ovat aina ensisijassa vastuussa lapsensa elannosta. Yhteistaloudessa asuvat aikuiset, jotka eivät muodosta perhettä, käsitellään erikseen, mutta perusosa lasketaan yhteistaloudessa asuvan aikuisen mukaan, jos heillä on yhteinen ruokatalous ja yhteiskäytössä olevia käyttötavaroita, kuten TV, sanomalehti ja kodinkoneet.

Tulot ja tuloseselvitykset

Hakemukseen on liitettävä tulotositteet kaikista hakijan ja samassa taloudessa asuvien henkilöiden tuloista vähintään kahden kuukauden ajalta. Tositteista tulee ilmetä sekä brutto- että nettotulot. Jos tuloina on erilaisia sosiaaliturvaetuksia (esim. työttömyyspäiväraha, asumistuki, opintotuki, kotihoidon tuki), on mukana oltava sekä viimeisin päätös että maksutositteet. Myös pankin tiliotteet kaikista pankkitileistä liitetään mukaan. Lisäksi tarvitaan viimeisin esitetyt veroilmoitus kokonaisuutena. Tosite tarvitaan myös sellaisista kertakorvauksista (esim. eroraha, vakuutusyhtiön korvaus, myyntitulo, lopputili, perintö tai vastaava), joka on maksettu viimeisen puolen vuoden aikana. Tiliotteiden yksityispanoista, yksityisistä lainoista, avustuksista tai muista tuloista, joiden maksuperuste ei ilmene tiliotteelta, on annettava erillinen kirjallinen selvitys. Palkkatuloista tulee olla mukana palkkaerittely, josta ilmenevät palkan maksuperusteet ja tehdyt pidätykset. Verotietoihin merkitystä varallisuudesta on annettava erillinen selvitys varallisuuden laadusta ja omistussuhteista.

Jos jokin sosiaaliturvaetus on vasta vireillä, se merkitään hakemukseen. Haettaessa ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa merkitään hakemukseen myös työttömyyskassa, mistä päiväraha on vireillä. Jos elämäntilanteen mukaisia ensisijaisia etuuksia ei ole haettu, on hakemukseen merkittävä syy siihen, miksi hakemusta ei ole tehty.

Toimeentulotukea hakeva 17 – 64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työ- ja elinkeinotoimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Toimeentulotukihakemuksen liitteeksi on liitettävä työ- ja elinkeinotoimiston palvelukortti.

Tulot otetaan huomioon sen kuukauden tulona, milloin ne ovat käytettävissä, esim. kuukauden lopussa maksettu palkka on seuraavan kuukauden tuloa. Jos kuukauden toimeentulotukilaskelma osoittaa ylitystä, siirretään ylitys pääsääntöisesti seuraavan kuukauden tuloksi. Kun toimeentulotukea on myönnetty ja tuensaaja saa myöhemmin tuloja, joita ei ole voitu ottaa huomioon kyseisen kuukauden normilaskelmassa, ne voidaan ottaa huomioon kahden seuraavan kuukauden laskelmassa.

Säästöt ja realisoitavissa oleva omaisuus otetaan huomioon. Huomioon otettavaksi varallisuudeksi ei kuitenkaan lasketa käytössä olevaa asuntoa ja tarpeellista asuinirtaimistoa eikä työ- ja opiskeluvälineitä. Jos omaisuus on vaikeasti realisoitavaa, tehdään myönnetystä tuesta takaisinperintöpäätös.

Työttömyyspäiväraha/työmarkkinatuki lasketaan pitkäaikaistyöttömillä todellisen 20 päivän maksatuksen mukaisena, kunnes työmarkkinatuki maksetaan kaksi kertaa samassa kuussa. Tästä kuukaudesta alkaen tuki otetaan huomioon keskimääräisten korvauspäivien mukaan eli päivää kohti myönnetty päiväraha kerrotaan 21,5:llä, jolloin saadaan määriteltyä kuukausitulo.

Tuloina ei oteta huomioon työttömän aktivointia tukevia ylläpitokorvauksia ja Kelan maksamia vammais- ja hoitotukia.

Ensisijaiset etuudet haettava

Ennen toimeentulotuen myöntämistä edellytetään, että kaikki mahdolliset ensisijaiset etuudet, joihin hakijalla on oikeus, on haettu. Tällaisia ovat esimerkiksi työttömyyspäiväraha, sairausvakuutuspäiväraha, asumistuki ja opintotuki opintolainoinen.

Aikaisemmat tulot vaikuttavat

Kun taloudellinen tilanne muuttuu ja asiakas hakee toimeentulotukea uutena asiakkaana, tarkistetaan takautuvat tulot yleensä kahden kuukauden ajalta tai edellisen elantoa turvaavan tulon viimeiseen maksuun saakka. Jos hakija on saanut suurehkoja tuloja, kuten lopputilin, tulo voidaan jaksottaa otettavaksi huomioon pidemmälle ajalle. Suuret kertakorvaukset voidaan jaksottaa tuloksi puolen vuoden ajalta. Tällöin toimeentulotukioikeus saattaa syntyä vasta muutaman kuukauden työttömyyden jälkeen.

Menot ja menoselvitykset

Menoista on mukana oltava seuraavat menotositteet:

- kuitti vuokra- tai yhtiövastikemenoista ja vesimaksuista
- vuokrasopimus
- lämmityskulut, jos ne eivät sisälly vuokraan
- sähkölasku, josta laskutuksen perusteet ilmenevät (maksukehotus ei kelpaa)
- kohtuullinen koti- ja palovakuutus, maksukuitti ja vakuutuskirja
- asuntolainan koroista tulee olla selvitys, josta ilmenee, miltä ajalta korot ovat, lainan käyttötarkoitus ja lainan kokonaismäärä
- jätehuoltomaksut
- tontin vuokra ja kiinteistövero
- työmatkakulut ja muut työstä aiheutuvat kulut
- päivähoitomenot
- terveydenhuoltomenoista maksukuitti tai sv-korvauksen maksutosite
- lääkkeistä sekä apteekin maksukuitti että lääkärin määräys
- selvitys välttämättömistä työmatkakuluista
- lasten tapaamiskuluista tuomio tai sopimus.

Asumiskustannukset

Perheen koon ja elämäntilanteen mukaan otetaan huomioon tarpeelliset, kohtuulliset asumiskulut. Asumismenojen kohtuullisuutta arvioitaessa käytetään tarveharkintaa. Menoina otetaan huomioon vuokra/yhtiövastike, vesimaksut ja lämmityskulut. Lisäksi otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina sähkölaskut ja kohtuullisesta koti- ja palovakuutuksesta aiheutuvat kulut laskujen erääntymiskausina.

Omakotitalossa asuville otetaan huomioon kohtuulliset lämmitys-, vesi- jäte-, nuohous- ja jätevesimaksut laskujen mukaan tai lasketaan asumistukisäännösten mukaiset hoitokulut. Lisäksi otetaan huomioon tontin vuokra ja kiinteistövero.

Jos omistusasunto on velkainen, voidaan asuntolainojen korot ottaa huomioon, jos ne ovat kohtuulliset perheen aikaisempaan tulotasoon nähden. Lainojen lyhennyksiä ei oteta menoina huomioon.

Asumiskuluiksi lasketaan kulut vain siitä asunnosta, jossa perhe tai henkilö asuu.

Jos asumismenot ylittävät ilman perusteltua syytä perheen koon mukaiset tavanomaiset asumiskustannukset ja tuen tarve jatkuu, todelliset asumiskustannukset otetaan huomioon yleensä vain puolen vuoden ajan. Asumismenojen hyväksymisestä tehdään tällöin ennakkopäätös puoleksi vuodeksi, jona aikana hakijalla on mahdollisuus hakeutua kohtuuhintaiseen asuntoon. Asumismenojen kohtuullistamista koskevan ennakkopäätöksen yhteydessä hakija saa ohjeet niistä toimenpiteistä, joita häneltä edellytetään asumismenojensa pienentämiseksi.

Muuttokuluihin, vuokravakuuksiin ja muuton vuoksi kohonneisiin vuokratuluihin myönnetään toimeentulotukea vain silloin, jos muutolle on perusteltu syy.

Terveydenhuoltokuluina hyväksytään julkisten palvelujen kulut

Pääsääntöisesti edellytetään käytettävän julkisia terveydenhuollon palveluja, joten yksityislääkäripalkkioita tai vastaavia ei oteta huomioon. Jos haetaan toimeentulotukea yksityisiin terveydenhuoltomenoihin, on mukaan liitettävä asiantuntijalausunto yksityisen hoidon välttämättömyydestä. Terveyskeskus-, poliklinikka- ja sairaalamaksut kuuluvat toimeentulotuen piiriin. Sairaala- tai muussa laitoshoidossa oloajalta lasketaan ateriaeduksi 6,09 €/vrk.

Kunnallinen hammashoito, hammasproteesit, silmälasien hankinta ja muut vastaavat terveydenhuoltomenot voidaan ottaa huomioon, kun tarve on välttämätön. Hammasproteesi- ja silmälasikustannuksia on haettava etukäteen, ja niiden tarpeellisuus ja kustannukset on selvitettävä. Toimeentulotuki niihin myönnetään maksusitoumuksena sosiaali- ja terveystoimiston sopimusliikkeisiin.

Lääkkeistä otetaan huomioon lääkärin määräämät reseptilääkkeet. Ilman reseptiä saatavat lääkkeet katsotaan vähäisiksi perusosalla katettaviksi terveydenhuoltokuluiksi. Itse maksetuista lääkkeistä liitetään hakemukseen sekä apteekin kuitti että resepti. Kalliisiin lääkkeisiin voi hakea maksusitoumuksen liittämällä hakemukseen reseptin. Tällöin apteekki laskuttaa suoraan sosiaali- ja terveystoimistoa. Jos lääkkeiden tarve on kiireellinen ja kustannukset huomattavan suuria, maksusitoumuksen lääkkeisiin voi saada myös asiakaspalvelupisteistä.

Kotona asuvat täysi-ikäiset

Kotona asuvat 18 vuotta täyttäneet katsotaan itsenäisiksi tuenhakijoiksi. Jos heillä on tuloja, heidän tulee huolehtia omasta toimeentulostaan ja osallistua myös perheen asumiskustannuksiin pääluvun mukaisella osuudella. Vanhempansa luona asuvan täysi-ikäisen perusosa on pienempi kuin muiden täysi-ikäisten perusosa, yläikärajaa ei ole asetettu, vaan alennettu perusosa koskee kaikkia vanhempien luona asuvia.

Täysi-ikäiselle kotona asuvalle nuorelle voidaan myöntää toimeentulotukea perusosan lisäksi myös osuuteen asumismenoista, mikäli hän on maksanut niistä aikaisemmin omilla tuloillaan. Pelkkä "ruokarahan" kotiin maksaminen ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin asumiskuluihin osallistuminen. Vanhempansa luona asuvan täysi-ikäisen on ilmoitettava, jos hän tosiasiansa saa elatusta myös vanhemmiltaan.

Yrittäjät

Yrittäjän tulee toimeentulotukea hakiessaan tavanomaisten tuloseselvitysten lisäksi selvittää ne yrityksen tulot, jotka ovat käytettävissä toimeentuloon. Tätä varten yrityksen kirjanpidosta vastaavalta esim. tilitoimistolta tarvitaan erillinen selvitys yrityksestä saatavasta tulosta. Selvityksestä on käytävä ilmi myös ns. yksityiskäyttöön suoritettut hankinnat tai nostot. Lisäksi tarvitaan yrityksen tilinpäätös tai välitilinpäätös, yrityksen tilioitteet, viimeisin veroilmoitus ym. yrityksen kannattavuutta ja yritystuloja kuvaavat selvitykset.

Kaikki yritystoiminnasta saatavat tulot otetaan huomioon tuen tarvetta arvioitaessa. Toimeentulotukena ei myönnetä mitään yritystoiminnasta aiheutuvia menoja, koska tuen tarkoituksena on turvata vain luonnollisten henkilöiden toimeentulo. Yrittäjän tulot voidaan jaksottaa esim. kausiluonteisessa työssä siten, että tuloiksi katsotaan koko tilikauden tulot. Yrittäjää voidaan avustaa vain tilapäisesti

kannattamattoman yritystoiminnan vuoksi. Jos tilanne on jatkuva, edellytetään, että tuen tarvitsija hakeutuu työmarkkinoille. Jos yrittäjä ei hakeudu annetussa määräajassa työttömäksi työnhakijaksi, voidaan hänen perusosansa alentaa 20 % - 40 %.

Opiskelijat

Opintotukietuudet ovat opiskelijoiden ensisijainen toimeentulon lähde. Etuudet on haettava täysimääräisinä ja myös opintolainaa on ensisijainen toimeentulotukeen nähden. Opiskelija voi saada toimeentulotukea, jos opintotukietuudet viivästyvät tai etuudet eivät riitä toimeentuloon. Jos opiskelija ei hae opintolainaa, se lasketaan hänelle laskennalliseksi tuloksi, joka jaksetaan opiskelukuukausille. Koska toimeentulotukilain mukaan jokaisella on velvollisuus pitää huolta omasta elatuksesta ja toimeentulotuki on aina viimesijaista, tulee opiskelijan loma-aikoina ensisijaisesti hakeutua työhön.

Oheisen taulukon avulla on mahdollista arvioida oikeutta toimeentulotukeen.

NORMIN LASKENTATAULUKKO

TULOT: euroa	1. kuukausi	2. kuukausi	3. kuukausi
Tulo 1			
Tulo 2			
Tulo 3			
YHTEENSÄ			
MENOT:			
Perusosa			
- aikuiset			
- lapset			
Asumiskulut			
Vuokra/yhtiövastike			
Lämmitys			
Vesi			
Jätehuolto			
Tontin vuokra			
Sähkö			
Palovakuutus			
Asuntolainan korot			
Terveystuolto			
Päivähoito			
Muut kulut			
YHTEENSÄ			
NORMIN YLITYS *)			
NORMIN ALITUS			

*) Normin mahdollinen ylitys siirretään seuraavan kuukauden tuloksi.

TOIMEENTULOTUEN NEUVONTA- JA ASIAKASPALVELUPISTEET

Toimeentulotuki käsitellään kirjallisen käsittelyn yksikössä, jossa ei ole asiakasvastaanottoa.

Toimeentulotuen asiakaspalvelu, Lahden sosiaalikeskus, Vapaudenkatu 23 A, 4. krs

Aukioloaika ma–pe klo 9.00–15.30	<u>Puh.</u>
Yleisneuvonta	818 3209
Toimeentulotuen henkilökohtainen asiointi ja <u>uusien asiakkaiden</u> neuvonta aukioloaikana:	818 3102, 818 3251, 818 4074, 818 3160
Toimeentulotuen henkilökohtainen asiointi ja <u>asiakkuudessa</u> <u>jo olevien asiakkaiden</u> neuvonta aukioloaikana	818 3219

TOIMEENTULOTUKEA KÄSITTELEVÄT MUUT YKSIKÖT

Asunottomien toimeentulotuki, Saimaankatu 18 A, 2. krs

Aukioloaika ma–ke ja pe klo 8.30–11.00 ja 13.00–15.00 torstaisin klo 13.00–15.00	
Neuvonta	818 3208

Maahanmuuttajien toimeentulotuki, Saimaankatu 64, 4. krs

Aukioloaika ma–ti klo 8.30–11.00 ja 13.00–15.00 ke 13.00–15.00, to 13.00–16.00, pe 13.00–15.00	
Neuvonta	818 3277

Aikuissosiaalityön asiakkaat, Aikuissosiaalityö, Lahden sosiaalikeskus,
Vapaudenkatu 23 A, 5. krs

Aukioloaika ma–pe klo 9.00–12.00 ja 13.00–15.30	
Luodonmaa Merja, kanslisti	818 3294
Aikuissosiaalityön päivystys - Keskustan sosiaaliasema (ma, ke, pe).....	050 398 7608

Lastensuojelun asiakkaat, Lastensuojelu, Vapaudenkatu 23 A, 6. krs

Aukioloaika klo 8.00–12.00 ja 13.00–15.30	
Haavisto Katja, kanslisti	818 3415

Nuorten jälkihuoltopalvelujen asiakkaat, Vapaudenkatu 23 A, 6. krs

Asiakasvastaanotto ma, ke ja pe klo 13.00–15.00	
Vilkuna Pirjo, kanslisti	050 398 7600